

Quart aniversari de la Llei de Costes

Adéu a les últimes platges

Han passat quatre anys des que es va publicar la Llei de Costes. Malgrat la polèmica que la va envoltar, la llei arribà molt tard i afectà un percentatge ben escàs del nostre litoral. La seua aplicació, amb demolicions incloses, no ha aconseguit aturar un procés inevitable de degradació.

En alguns llocs, com la platja de Pinedo a València, l'erosió ha eliminat la platja i amenaça alguns habitatges.

RAFA GIL

El 29 de juliol de 1988 publicava el Butlletí Oficial de l'Estat el text de l'anomenada Llei de costes. Amb unes primeres notes conegudes des de feia ja quatre anys, l'esborrany circulà àmpliament pels despatxos de propietaris i promotors que s'afanyaren a demanar llicències i a construir sense cap planificació de mercat. Quan arribà l'esperada llei, que havia de protegir el litoral segons els uns i d'eliminar la propietat privada segons els altres, era tard, molt tard. El director general de Costes, en aquell moment Fernando Palao, indicava que "el 60% del territori costaner de l'estat espanyol és ja absolutament irrecuperable". Als Països Catalans, aquest percentatge és una mica inferior, però, si comptem només el territori peninsular supera àmpliament el 70%. A les comarques centrals valencianes, per exemple, de 104 quilòmetres de litoral, només 6 estan lliures d'alguna forma d'urbanització.

La nova llei, que no resultava tan nova,

es caracteritzava per fixar de manera prou clara, per primera vegada en la història legal espanyola, quins territoris eren públics, i en quines zones costaneres no es podia construir sense una llicència especial del ministeri. El terreny públic, quan es diu públic vol dir que ni tan sols és de l'estat sinó de tots els ciutadans, és l'anomenada zona marítime-terrestre que queda delimitada per la línia de la baixamar i el límit on arriben les ones en els màxims temporals coneguts. A partir d'aquesta línia, s'establí una zona de servitud de 100 metres, on no es podia construir sense permís del MOPT. Aquesta zona de 100 metres queda reduïda a 20 en els llocs on hi haja nuclis constructius consolidats i que foren degudament autoritzats. S'acabaven les platges privades però quedaven les edificacions que tant han trencat el panorama i l'equilibri de les nostres costes. Aquesta franja de 100 metres només es pot aplicar al 38% de la costa del Principat, al 42% de la del País valencià i al 75% de la de Balears.

Contra aquesta delimitació s'iniciaren diversos recursos legals. Totes les comunitats autònomes amb costa, a excepció d'Andalusia, intepretaren que la llei era centralista i no respectava el seu dret a ordenar el propi territori. El Tribunal Constitucional els donà la raó i, des de juliol del 91, les competències sobre les zones de servitud corresponen als diferents governs autònoms.

Però ja en aquell moment havien començat els treballs del ministeri per netejar el poc de costa que encara resultava salvable. Xilxes, Roses, Castelló, Llançà, Alacant, Palamós... per tota la geografia de la nostra costa màquines sota les ordres del ministeri s'afanyaven a enderrocar petites construccions, en la seua majoria *xiringuïtos*, que ocupaven sense cap llicència zones de platja que ara, per fi, estaven definitivament catalogades com de domini públic. L'acció més espectacular arribava el febrer del 89, quan la direcció general de costes aprovava un expedient per a ender-

rocar les instal·lacions del Club de Natació Atlètic de Barcelona, situat a la platja de la Barceloneta. Seria la primera instal·lació enderrocada a la popular platja totalment netejada i renovada posteriorment per al projecte olímpic.

Però aquests enderrocs, molt efectistes, no afectaven més que una petita part dels edificis que envaeixen la platja. La llei permet que edificacions fetes amb algun tipus de llicències puguin continuar al seu lloc durant deu anys i, si no tenien llicència, es necessiten, com a mínim, dos anys de tràmits. El procés és encara més complicat si l'edificació s'ha fet a l'empara de la llei hipotecària dels anys cinquanta. En aquests casos, les construccions tenien una concessió fins a l'any 2050 i l'actual llei, tot i que ha anul·lat aquestes concessions, atorga un terme de fins a 60 anys abans de retirar-les. 1992 més 60, 2052. Tot queda com abans.

El director general de Costes, Fernando Osorio, reconeix que la llei no afecta les grans pantalles d'apartaments i altres barbaritats urbanístiques que són les grans culpables del deteriorament de la nostra costa, tal com va manifestar a EL TEMPS: "La llei s'aplica sobre aquelles actuacions il·legals que ocupen espais de domini públic, cas que es dona fonamentalment en les platges mentre que les grans aberracions urbanísti-

ques del litoral, situades sobre terrenys privats, es dugueren a terme, en la majoria dels casos, d'acord amb la legislació vigent en aquell moment". Osorio és contundent pel que fa a la possibilitat de recuperar totalment la costa: "Les mesures correctores que es fan poden millorar la situació de la vora marítima però no podran recuperar mai l'entorn d'aquesta franja".

Aquestes accions legals no sempre han estat ben rebudes. Els funcionaris de costes que han hagut de canviar la clàssica actitud de contemplació per la ferma voluntat d'aplicar la llei s'han trobat amb resistències tenaces que passen del trencament de les

moifites que delimiten les zones de protecció i servitud fins a les amenaces directes. La dona del cap de la demarcació de costes de Màlaga encara no s'ha recuperat de l'ensurt que li causà rebre a casa el macabre present d'una corona de morts. La direcció general ha denunciat més d'una ocasió aquestes amenaces però resulta molt difícil d'identificar els culpables.

Altres protestes, tanmateix, han seguit camins legals. En moltes ocasions els propietaris s'han queixat de no haver estat avisats de l'enderroc i que no s'han tingut en compte els seus drets adquirits. Més d'una vegada, la justícia els ha donat la raó.

L'Audiència Nacional va sentenciar la setmana passada que l'enderrocament d'unes barraques a la platja de Castelldefels, realitzat el passat dia 7 de juliol, no estava ajustat a dret i ara l'administració haurà de pagar les corresponents indemnitzacions.

Aquesta mena de sentències són les que proporcionen la base per a la lluita que encapçala l'Associació de Veïns del Litoral Espanol que actualment manté un recurs contra el reglament d'aplicació de la llei de costes que ha estat admès a tràmit. Per a Carlos Montamarta, metge valencià i president de l'associació: "Hauran de modificar el reglament perquè hi ha molts punts foscos i que nosaltres

A Xilxes (Camp de Morvedre), a la dreta, fa només un any, la platja es trobava a punt de desaparèixer. El MOPT enderrocà algunes casetes que ocupaven la zona marítime-terrestre i va construir unes esculleres artificials, a l'esquerra, que aturaren, de moment, el procés d'erosió.

ALTAIR

considerem anticonstitucionals. L'estat s'aprofita del 'dret d'execució', és a dir que primer executen i després ja veuran si tenen raó, com en el cas de Castelldefels. ¿Qui torna ara les cases al propietari?". L'associació ha aconseguit impugnar alguns dels treballs de delimitació que ha fet la direcció de costes i ha descobert alguns casos insòlits. "A Ribadesella -comenta Montamarta, que és propietari d'una petita caseta a la platja de Puçol (l'Horta)- una delimitació situa la meitat d'una casa en territori públic i una altra en territori privat. Això és ridícul". Montamarta també rebut-

ja l'acusació de defensar interessos particulars contra els de la resta dels ciutadans: "No cal ser demagògic, nosaltres defensem uns propietaris de construccions modestes que les obtingueren amb consentiment de l'estat i pensem que ara aquest mateix estat no pot llevar-los-les. No som especuladors, som els primers romàntics de la platja que anàrem a estiuajar o viure a la seua vora".

Per la seua banda, la demarcació de costes de València ha paralitzat un pla d'actuació per a la platja de Puçol, una de les més degradades del País valencià, perquè no

pot actuar sense enderrocar les casetes que encara existeixen. Mentrestant, l'aigua del mar va ocupant espai i, probablement, el contenciós entre Ministeri i propietaris serà sentenciat per les ones que no trigaràn a engolir-se les construccions. Puçol no és, tanmateix, un cas aïllat. A excepció de les Illes Balears, tot el nostre litoral es troba amenaçat per una constant erosió que fa que es perden tones de sorra cada any i que aturar el procés de deteriorament siga gairebé impossible.

Les raons són múltiples però totes tenen un fort component humà i són, en paraules

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

1er. cognom _____ 2on. _____ Nom _____ Tel. part. _____
 Domicili _____ C.P. _____ Població _____
 Any de naixement _____ Profesió _____ Tel. Treball _____ D.N.I. _____

Se subscriu al setmanari EL TEMPS per un període d'UN ANY, prorrogable si no hi ha ordre en contra, i un import de 18.762 pessetes.

Amb pagament:

- Anual (1 rebut per la quantitat abans citada)
 Semestral (2 rebuts de 9.381 pessetes. Sols en el cas de pagament per banc).
 32.500 (Europa) 41.500 (America)

•La subscripció representa un descompte de més de l'11% sobre el preu de venda als quoscós.

Forma de pagament:

- Dom. bancària Xec bancari adjunt
 Gir. postal num. _____

(Firma)

Distinguits senyors: Caixa/Banc _____ Agència _____
 Adreça _____ Població _____
 Nom i adreça del titular del compte _____

Els Plogue que fins a nova ordre els rebuts que presentarà Edicions del País Valencià, S.A. per l'import de la subscripció anual a pagar en:

- 1 rebut anual 2 rebuts semestral

siguen pagats amb càrrec: _____ de _____ 199
 C/c Llibreta Num. _____

(Firma)

EDICIONS DEL PAIS VALENCIA, S. A.
 Avinguda del Baró de Carcer, 40, 13a.
 Tel. (96) 352 48 69 • C.L.F. A-46186821
 46001 VALÈNCIA

EL TEMPS
 Setmanari d'informació general

DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

de Fernando Osorio, "irreversibles". La construcció d'embassaments que redueixen l'aportació de sorra i altres àrids a la costa, la modificació del corrent natural de l'arena que ve de nord a sud, amb la construcció d'espigons i tota mena d'obres en ports i clubs nàutics juntament amb l'augment del nivell del mar ha posat les platges més obertes del nostre país, com les que hi ha al Maresme o a l'Horta, a la vora de la desaparició.

Contra aquesta degradació inevitable, que en alguns punts com les platges del terme municipal de Meliana, a l'Horta, ja amenaça obres públiques de gran envergadura, com l'autopista A-7, el MOPT ha començat una impressionant tasca de construcció d'esculleres artificials i neteja d'obstacles artificials suprimibles. Però, a falta d'un estudi sobre la seua influència, l'efecte d'aquestes obres encara no és ben conegut. Les esculleres verticals a la costa provoquen que la platja es regenere al nord però que desaparega al sud, i les horitzontals no sempre aconsegueixen retenir el corrent de sorra. En més d'una ocasió la sorra abocada per a reomplir una platja ha desaparegut amb el primer temporal. La lluita per retenir l'arena és ja contra rellotge i serà, a partir d'ara, una tasca constant i gairebé de supervivència per a moltes zones del nostre litoral. Les platges del Maresme, per exemple, necessitaran, ja per a sempre, un abocament anual de sorra si se'n vol evitar la desaparició. Aquells llocs on no arriben les dotacions pressupostàries, com per exemple a la platja de Pinedo, a València, que té una dotació de 800 milions però que només s'aplicarà l'any que ve, es converteixen ràpidament en irrecuperables.

Fons de la Demarcació de Costes de Balears destacaven el que és un mal general per a la direcció de Costes: "El pressupost no dóna per a més. No tenim gairebé vigilants i algunes sancions a infractors arriben quan ja el mal està fet i és difícil de reparar". La falta de pressupost, la indefinició de la llei, que diu servir els interessos de tots els ciutadans però dóna amplis marges als propietaris privats que acaben tornant-se en contra de les actuacions del mateix ministeri, i el fet que comunitats autònomes i ajuntaments no tinguen competències en la zona marítimo-terrestre fa que els esforços efectuats amb les obres de millora, tot i tenir efectes positius, no siguem, a la llarga, gaire efectius. Inevitablement, doncs, moltes de les nostres platges ens diran adéu en un termini no massa llarg.

X. Bussé, J. Sebastià, J.M. Trigo

Anatomia del procés de destrucció de la platja

A les fotografies de la platja d'Oliva (la Safor) es pot veure com, a l'esquerra, la destrucció de la zona costanera comença per una carretera que trenca la duna i que després, a la dreta, és envoltada de cases.

ALTAIR

Fins a l'aparició de la llei de costes del 1988 la legislació sobre el tema era variada i complexa. Lleis romanes, reglaments elaborats al segle passat, la llei d'aigües del 1866, la llei de costes del 1969 i la legislació sobre protecció costera del 1980 formaven una malla que, de vegades, no servia per evitar sinó que facilitava, gràcies a la confusió provocada, l'apropiació del terreny que ara és considerat Zona Marítimo-terrestre de propietat pública.

Entre tota la paperassa legal, es podia deduir que la propietat pública arribava fins a la meitat de la duna. A partir d'ací hi havia propietat privada i es podia construir mitjançant els corresponents permisos, atorgats per la comandància de marina corresponent, i ben fàcils d'obtenir. En ocasions es demanava com a únic requisit que les edificacions que es feren no tingueren desaiçgues que anaren directament a la mar. Requisit difícil de complir quan es construeix en zona de platja sense xarxa de clavegueram. Però les inspeccions poques vegades es fixaven en aquests petits detalls.

No obstant aquesta permissivitat legal, els promotors volien encara més perquè durant els anys seixanta i setanta l'etiqueta "al costat de la platja" significava venda segura i no es conformaven amb la mitja duna que els atorgava la llei. Prompte idearen un procés que els permetia ampliar la seua zona d'acció.

El primer pas és la construcció d'algun vial just en el límit de la propietat pública. El que en principi és un caminó es transforma en una carretera de terra que prompte, sense que ningú sàpia com, és asfaltada.

A partir de la carretera ja es pot construir dins la zona privada. Al principi són petits xalets i bungalows però on la comandància era més permissiva també apareixen finques de diverses alçades. Els nuclis aïllats es consoliden i prompte formen part d'una urbanització. Ocupar només una part de la carretera ja no té sentit. Ningú recorda on hi havia la duna ni la línia on arribava la propietat pública.

És aleshores quan comença a ocupar-se, de manera simètrica, el que quedava de duna. Les cases envaeixen la zona de domini públic i, a poc a poc, la platja desapareix sota el ciment i les noves construccions.

En alguns llocs de la nostra costa el procés no es detura aquí. Les cases que han ocupat la platja tanquen algun terreny davant seu que poden aprofitar com a jardinet, amb el risc que hi introdueixen espècies no autòctones que després són impossibles de controlar. Ja hi ha un primer pas, després vindran les obres de condicionament que amaguen ampliacions descarades i la conquesta anàrquica però molt productiva dels últims metres de platja.

J. S. / J. T.